Psykologiliitto

30.9.2022

Suomen Psykologiliitto ry:n lausunto

KAA 10/2021vp: Ehjänä syntynyt - loppu ”eheytyshoidoille”

Suomen Psykologiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua kansalaisaloitteesta KAA 10/2021 vp Ehjänä syntynyt - loppu ”eheytyshoidoille”. Suomen Psykologiliitto kannattaa selvitystyön lainvalmistelun aloittamista eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi. Suomen Psykologiliiton lausunto pohjautuu merkittävissä määrin vuonna 2021 julkaistuun kannanottoon.

Suomen Psykologiliitto haluaa selväsanaisesti ilmaista kantansa eheytyshoidoista vastuuttomana ja vakavasti ihmisoikeuksia loukkaavana toimintana, joka on ristiriidassa nykyaikaisen psykologiatieteen kanssa. Suomen Psykologiliitto pitää eheytyshoitoja epäeettisinä ja haitallisina. On tärkeää, että eheytyshoitojen haitat tiedostetaan ja ymmärretään. Oman jo voimassa olevan ohjeistuksemme mukaan kenenkään psykologin ei tule osallistua eheytyshoitojen toteuttamiseen tai niiden pariin ohjaamiseen niin terveydenhuollon toimintana kuin tämän ulkopuolellakaan.

Eheytyshoitojen määritelmä ja tausta

Eheytyshoidoilla (conversion therapy) tarkoitetaan seksuaali- tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen pyrkiviä hoitoja. Eheytyshoitojen tausta-ajatus on, että heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai cis-sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisivat jollakin tavoin muutettavissa, ja siihen tulisi pyrkiä. Ajatusta siitä, että seksuaali- tai sukupuoli-identiteetti olisi jollakin tavoin “parannettavissa”, on voinut aikanaan tukea se, että homoseksuaalisuus on ollut Suomessa tautiluokituksessa vuoteen 1981 asti. Transvestisuus poistettiin tautiluokituksesta vuonna 2011. Transsukupuolisuus tulee myöskin poistumaan uudesta tautiluokitus ICD-11:sta.

Psykologinen tutkimusnäyttö

Psykologia tieteenalana tunnistaa sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden perustuen nykyaikaiseen, tieteelliseen tutkimukseen. Amerikan psykologiyhdistys on julkaissut selkeät tutkimustietoon perustuvat ohjeet psykologeille sukupuolen moninaisuuden kohtaamiseen. Suomen Psykologiliitto on julkaissut vuonna 2020 samankaltaisen ohjeistuksen seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden kohtaamisesta suomalaisessa psykologityössä.

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122
psyli.fi

Psykologiliitto

Tieteellisen tutkimusnäytön perusteella seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä ei voida eheytyshoitojen kaltaisten interventioiden välityksellä muuttaa. Lisäksi on tutkimusnäyttöä siitä, että eheytysterapiat aiheuttavat pitkäaikaista haittaa ja kuormittavat mielenterveyttä. Eheytyshoidot eivät perustu psykologiatieteeseen tai psykologiseen osaamiseen. Lisäksi eheytyshoitojen vakavana riskinä on, että identiteettiään pohtivat tai vähemmistöidentiteettinsä kanssa painiskelevat jäävät ilman asianmukaista ihmisoikeuksiin, nykyaikaiseen tutkimukseen ja ammattiosaamiseen perustuvaa tietoa ja tukea.

Psykologian näkökulmasta on erittäin haitallista, että auktoriteettiasemassa toimivat uskonnolliset tai muut yhteisöt tarjoavat eheytyshoitoja vähemmistöasemassa oleville seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluville yksilöille, sillä valta-asetelman vuoksi eheytyshoito voi näyttäytyä yksilön näkökulmasta varteenotettavana tai ainoana mahdollisena vaihtoehtona.

Vaikka varsinaisen eheytyshoidon määritelmä ja tavoite on selkeä, voi rajanveto olla joskus haastavaa, sillä useat muutkin ei-terveydenhuollon ammattilaisten tekemät vaihtoehtoiset psyykkiset hoidot sisältävät elementtejä, jotka voivat olla potentiaalisesti vaarallisia ja vahingollisia erityisesti psyykkisesti hauraille henkilöille. Myös asianmukaisissa psykologisissa hoidoissa on tietyissä tilanteissa tarpeen käsitellä seksuaalisuutta ja seksuaalista suuntautumista, vaikka tarkoitus ei luonnollisesti ole ”eheyttää” ja tämä työskentely voi toisinaan tuntua potilaasta epämiellyttävältä. Lainsäädännön näkökulmasta on keskeistä, että määritelmät ovat yksiselitteiset ja selkeät.

Ammattilaisten näkemykset eheytyshoidoista kansainvälisesti yhteneväisiä

Kuten kansalaisaloitteessakin on todettu, useat psykologiset ja lääketieteelliset organisaatiot, kuten American Psychological Association, American Medical Association, World Psychiatric Association, Royal College of Psychiatrists ja Amerikan Psykoanalyyttinen yhdistys, ovat selkeästi irtisanoutuneet eheytysterapioista. Suomessa myös Suomen Psykiatriyhdistys ja Suomen Psykologiliitto ry ovat ottaneet asiaan kantaa vuonna 2021. Useissa länsimaissa, esimerkiksi Kanadassa ja useammassa Yhdysvaltojen osavaltioissa on menossa lainsäädäntöhankkeita eheytysterapioiden tarjoamisen kriminalisoimiseksi. Myös EU:n parlamentti on kehottanut jäsenvaltioita kieltämään eheytysterapiat, mutta toistaiseksi ainoastaan Saksa ja Malta ovat toimineet suosituksen mukaisesti.

Jari Lipsanen
Puheenjohtaja
Suomen Psykologiliitto ry
jari.lipsanen@psyli.fi

15.6.2021 julkaistun kannanoton laatimiseen ovat osallistuneet Suomen Psykologiliitto ry:n seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden ammatillisen työryhmän jäsenet.

Psykologiliitto

Lähteitä

American Medical Association (2019). Issue Brief: LGBTQ Change efforts (so-called “conversion therapy”.

American Psychoanalytic Association (2012). Position Statement on Attempts to Change Sexual Orientation, Gender Identity, or Gender Expression.

American Psychological Association (2015). Guidelines for Psychological Practice With Transgender and Gender Nonconforming People.

American Psychological Association (2018). Position Statement on Conversion Therapy and LGBTQ Patients.

American Psychological Association (2021a). APA RESOLUTION on Gender Identity Change Efforts.

American Psychological Association (2021b). APA RESOLUTION on Sexual Orientation Change Efforts.

Meyer, I. H. (2003). Prejudice as stress: Conceptual and measurement problems. American Journal of Public Health, 93(2), 262–265.

Raij, T., & Tani, P. (2015). Transsukupuolisen identiteetin neurobiologinen perusta. Duodecim, 131(4), 365-366.

Richards, C. (2017). Psychology. Kirjassa Genderqueer and non-binary genders. Critical and Applied Approaches in Sexuality, Gender and Identity. Edited by Richards, C., Bouman, W. P. & Barker, M-J. Macmillan Publishers Ltd. United Kingdom.

Royal College of Psychiatrists (2014). Royal College of Psychiatrists’ statement on sexual orientation.

Royal College of Psychiatrists (2018). Supporting transgender and gender-diverse people.
Shidlo, A., & Schroeder, M. (2002). Changing Sexual Orientation: A Consumers’ Report. Professional Psychology: Research and Practice, 33(3), 249-59.

Suomen Psykologiliitto (2020). Seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuus. Mitä jokaisen psykologin tulisi tietää asiakkaan sensitiivisestä kohtaamisesta.

World Psychiatric Association (2016). WPA Position Statement on Gender Identity and Same-Sex Orientation, Attraction and Behaviours.

Suomen Psykologiliitto
Bulevardi 30 B 3
00120 Helsinki
(09) 6122 9122

psyli.fi